

Altrament l'ús d'*entremig*, poc conegut a l'Estat Mitjà, tanmateix no és pas cosa recent ni d'un pla vulgar, car ja ho practicava correctament en la seva llengua pròcer, fa dos-cents anys, el Baró de Maldà, i ni el poble barceloní ni la ruralia no ho diu d'altra manera: «Del torreó antic de la presó de Santa Eulària, en dita Bocarfa més avall, *entre mig* de las dos voltas que trauen sos carrerons a la plassa de la Trinitat, se ha derrocat una porció de torreó» (*Excursions*, p. 172). Això es prolonga al llarg dels Pirineus per l'Alt Aragó fins cap a Echo («*entreméjjo* queda ---», 1966). I almenys en germen ja trobem això en una expressió molt afí d'un gran clàssic valencià: «si nós --- havem, en temps *entremiyá*, reebudes moltes nafres ---», *AntCanals* (*Scipió*, NCL., 58). *Entremitjar*.

Per a la història de *mitges*, substantivació de *mitges calces*, remetem a *CALÇA* (II, 416a). Tenim encara l'expressió completa *mitges calces* en OPou (1575) i en un doc. barceloní de 1583 («sinc parells de *mitges calces* d'estam negre de agulla», *Ardits* v, 366). Notem que *mitges* arriba des d'antic als nostres Pirineus centrals però designant allí (Cardós i V. Ferrera, 1932-4, Vall de Boí encara 1969 els vells) una espècie de mitjons. *Mitjó* [Lab. 1840; *DAG.*, certament molt anterior] ha restat estrany al bal. i al val. (Moll, *AORBB* III, 20).

Mitjà [fi S. XIII], amb el paper originari d'adjectiu es troba llavors sobretot aplicat a elements de la construcció, particularment la *paret mitgera*: «aqueles parets són dites *mijanes* que, mig per mig, són assegudes --- e-l solar d'abdosos los veïns», *CostTort.* (Ol., 136); també, però, com a adjectiu d'ordre: «ja sia ço que hu dels creadors *mijans* o derrers ajen portat a acabament d'aquella penyora ---», id. (id., 29; ms. 1372, 46a4). En Lluïl molt sovint el trobem substantivat: «temprança era virtut que stava en lo *miğà* de massa o de poc», *Blanq.* (I, 189.21); anàlogament *Pr. e Seg. Intenció* (333.19, 367.10); «la amor divina no-s cové en la eternitat divina ab començament, ne *mijà*, ne fi», *Gentil*, 113.11. I aquesta forma substantivada es pot aplicar també a un obstacle intermediari: «no volia que los hòmens ni les fembres fossen en una sgleya, sens que en la sgleya no hagués *miğà*, per lo qual los hòmens ni les fembres no-s poguessen veure», *Blanq.* (NCL. II, 95.3).

L'adjectiu té avui una aplicació molt generalitzada en toponímia, aplicat a accidents situats entremig de dues coses: això és més o menys de pertot, i té la utilitat de mostrar-nos quina extensió ha conservat la pronúncia etimològica *miğà*, africada en la llengua comuna per l'acció de l'analogia, aproximadament amb la mateixa extensió que en el femení *mitja*; doncs amb *z* en les diòcesis del NE, i a banda i banda de l'Ebre: *sçfəmizá* llogaret dalt d'un serrat a St. Marçal dels Aspres (1960); en el Maestrat i Morella: *Serreta mižana* a Xert i a Sorita, La Costa *mižana* a Tirig, Les Sorts *mižanes* a Castelldecabres, 1961. En els Pirineus, a partir de les serres cerdanes cap a l'Oest, arribem a la zona on, en època preliterària, la -i- s'havia conservat com a *i* sense fricació, almenys abans de l'accent (*pujar*,

Muial, per *pujar*, *Mujal*, en el Berguedà i d'allà cap a ponent).

D'aquí que *MEDIANUM* i anàlegs apareguin encara amb *i* en la toponímia i en algun mot residual. *Maians*, *Maianell*, entorn de Núria, la Conca de *Meià* al peu del Montsec, i en aquest mot sovint amb nasalització de la *i*, que es torna *y*: *Manyanet* (Flamicell), *Coma-minyana* a la Vall de Boí, i un nom paral·lel, inclús, entre Morvedre i el Puig (mentre que *Maidè de Montcal*, al peu de la Mare de Déu del Mont, fou antigament *Maylà MANLIANUM*). En zones molt occidentals sobretot, de vegades hi ha reducció ulterior de *eï* a *i*: *komazmižans* partida prop del trifini entre Abella, Vallabruga i les Viles de Turbó (1957).

Les aplicacions substantivades de *mitjà* són bastant varies. Com sigui que amb el paper d'adjectiu es podia aplicar a una mena de farina, que no era de la bona, d'ací venia el substantivar-ho com a *mitjans*: «la flor de la farina --- la farina *mijana*: secundària; los prims o tridell o *mijans*: secundarium [cf. el nostre *segó* < *segon*], furfures minutiores», «pa de fleca --- pa de ros, o de prims o *mijans*: panis secundarius; pa de farina sens passar ---», OPou (*ThPu.*, 217, 196).

Una *mitjana* és una mena d'esquilla, més gran que una esquelleta, un esquellinc) o un picarol, però no tant com una borromba (Amades, *BDC* XIX, 170); Cardós i Vall Ferrera, *miğanes*, 1932-4. Un *mižà* en el Maestrat és un conillet més jove que un *conill*, però que ja no és un *catxap*, Canet lo Roig (1961). Una *mitjana* és una illeta en el curs del Baix Segre o de l'Ebre: a Flix distingeixen una *izla*, quan és treballada d'una *mižana*, quan no l'aprofiten (n'hi ha una p. ex. a la punta de la península on es produeix el gran tombant del riu, 1935); «el curs del Segre --- forma recolzes i meandres --- amb ubèrrimes *mitjanes*, farcides de canyars», Lladonosa (*Ciutat de Lleida*, p. 23). No gaire allunyat d'això és el que feu el gascó amb la forma seva d'aqueix femení substantivat, donant-li el sentit de 'partió, terminal': «fites i altres senhaus enter las *mieyaas* deus ditz portz de Bius e de Heoos --- enter la dite *mieyaa* e ---», a. 1440 (*Cart. d'Ossau B*, p. 225).

D'altra banda el text de Lluïl relatiu a l'obstacle que privi els homes i dones de veure's uns als altres dins l'església, ja suggereix quasi un envà. Després es troba designant objectes de funció anàloga: en parlar de la cuita i enforament del pa: «posar los pans per orde --- ab *mijans* de la tela: interjectis lintei spiris; cobrir lo pa ab lo drap ---», OPou (*ThPu.*, 218: són doncs una espècie de capçanes de drap posats entre un pa i altre quan encara són tendres i calents i el contacte els podria deformar). Però a les Illes també pot ser cosa d'obra.

Pel que fa a Menorca es deu tractar de fer quelcom semblant a una paredeta o envà per defensar del fum de la llar: «Noltros érem tres germans: / an es major vaig anar; / dic: s'ase m'has de deixar, / que he de dur quatre *mitjans* / per sa caseta dels Jans, / que's fum els güida a ofegar», J. Vivó (1715-80) en Camps Mercadal (*Folkl.* I, 212). No massa diferent a Eiviss-